

**Tjärning av tak på byggnadsminnet Rhyzeliusgården, Absalon 1, Linköpings kommun**

Dokumentation över genomförda åtgärder

Beställare: Linköpings stift

Utförare: Th Ljungdahls byggnadsvård, Tranås

Utförandedatum: augusti 2015

Bidragsbeslut Lst Dnr 434-11365-14

Linköpings stift Dnr S 1206-2014-140

Dokumentation sammanställd av stiftsantikvarie Gunnar Nordanskog 2015-10-21



Bild 1: Rhyzeliusgården, västra fasaden med det tjärade takfallet. Ljusare partier är nylagda spånor.

## Bakgrund

Den senmedeltida stenbyggnaden ”Rhyzeliusgården” fick ny spåntakstäckning i slutet av 1990-talet. Spånlaggningsen gjordes med finska furuspån av firman Vanhat Talot Oy. Enligt uppgift från länsantikvarie Jan Eriksson har taket inte tjärats sedan dess. Behovet av tjärning var därför stort. Fasadens järnluckor var rostiga och några av dem nedklottrade med sprayfärg.

## Genomförda åtgärder

De båda träden som står intill byggnadens södra och östra sidor hamlades av stiftets personal.

Spånen på det västra takfallet tjärades enligt arbetsbeskrivningen med Auson trätjära uppblandad med 15 % rå kallpressad linolja. Tjären värmdes till ca 70°C och penselströks. Ett tjugotal dåliga spånor byttes ut mot nya klivna furuspån från Skänninge kyrkspån (syns på bild 1 som små ljusa partier i spånlaggningsen).

På den östra sidan, där takfallet och utbyggnadens tak har skuggats av två närstående träd, var spånen i dåligt skick och beväxta med mossor och lavar. Många spånor var spruckna och hade lossnat. Thomas Ljungdahl ansåg att hela takfallet behövde läggas om, och i samråd med undertecknad beslöt därför att avstå från att tjära dessa takfall nu. Omläggningen kommer att genomföras under 2016.

På grund av spånens dåliga skick gjordes en invändig inspektion av undertakets brädning. Denna är glest lagd med plank från olika perioder, en del ramsågat virke, en del yngre. Trots att man kan ana dagern genom taket på en del ställen har det ännu inte uppstått något omfattande takläckage och takbrädningen är i gott skick.

Sydgavelns tre medeltida luckorna av järnplåt stålborstades och behandlades med rå kallpressad linolja (enligt arbetsbeskrivningen av fabrikket Egedahls Svanshals)

Dörrar och träluckor tjärades. Smidesbeslag, ankarslut, vindflöjel och murkramlor borstades och målades med Isotrol grund, därefter täckmålning med Isoguard pansar och EoC lasol linoljefärg.

## Framtida åtgärder

Spåntaket kommer att tjäras igen 2016 i samband med att det östra takfallet läggs om. Därefter bör tjärning ske vartannat eller vart tredje år tills en beständig vattenavvisande yta av tjära har byggts upp. Därefter kan tjärningsintervallet minskas till vart sjunde år. Luckor och ankarslut bör ommålas inom 10 år.

De närstående träden bör tas ned helt och hållet, men eftersom de ligger på grannfastigheten är detta en förhandlingsfråga med markägaren.





Bild 2-3: luckor och murkramlor efter målning.



Bild 4: informationsskylt på västra fasaden.

